

Pszichoterápia

a klinikum, szociális ellátás, mentálhigiéné,
nevelési tanácsadás, szervezeti tanácsadás,
prevenció szakmai folyóirata

2013. június, 22. évfolyam, 3. szám

Tartalom

A szerkesztő előszava

Bokor László

TANULMÁNYOK

Esszé tanulmány

Vermes Katalin: Terápiás és testi fordulat a fogyasztói kultúrában: a mozgás- és táncterápia kulturális horizontja

Elméleti tanulmány

Endel Talvik: E. esete. *Fordította:* Valkó Lili

Kutatási tanulmány

Szabó Gergely: A regresszív képzeleti szótár (RIV) magyar adaptációja

SZAKMAI KÖZÉLET

Műhelybemutató

Szőnyi Gábor: Telepíthető-e a pszichoanalízis? A Han Groen-Prakken Kelet-Európai Pszichoanalitikus Intézet

Interjú

Valkó Lili interjúja Scott D. Millerrel a pszichoterápia hatékonyságáról

Viták, hozzászólások

Pszichoterápia sajátos kommunikációs csatornák (VOIP) alkalmazásával – *Bokor László* ♦ *Takácsy Márta*

Vita a gyermekekkel végzett pszichoterápiáról – *Horgász Csaba* ♦ *Koller Éva* ♦ *Sarkadi Borbála*

Hírek

A Pszichoterápiás Tanács 2013. május 19-i ülése – *Harmatta János*

Beszámolók

Konferenciák – *Berger Noémi* ♦ *Brinzanek Zsuzsa* ♦ *Sáfrány Eszter* ♦ *Vad Gyöngyi*

Recenzió szimpózium – *Buda Béla* ♦ *Varga József* ♦ *Tiringer István*

Műhely – könyvbemutató – *Árkovits Amaryl*

Szakkönyv-listák – *Medicina* ♦ *Oriold és Tsai Kiadó* ♦ *Park* ♦ *Ursus Libris*

Szakmai programok

Szerkesztőségi közlemények

A szerkesztő előszava

Szakfolyóiratunk túl van 9. éves konferenciáján, amelyet „Játék? Valóság?” címmel rendeztünk meg. Szeretnénk megköszönni a résztvevőknek az aktív közös gondolkodást, az élénk diszkussziót és véleménycserét, a fontos kérdéseket komoly felelősséggel feszegető felvetéseket, az elgondolkodtató és új szempontokat hozó álláspontokat.

Nem változott a helyszín, mivel elrendezése támogatja a diszkussziók elősegítésének fontosságát képviselő szakmai álláspontunkat. A szerkesztő-szervező bizottságtól komoly erőfeszítést igényelt az előkészítő munka, mivel tovább emelkedett a beküldött programok száma, így a végső program válogatás eredményeképpen született meg. Ennek alapját a szervező-szerkesztők egymástól független pontozási értékelése adta. Az itt kialakult véleményezési folyamat eredményeként születtek meg az elfogadott programokra vonatkozó módosítási javaslatok és alakult ki a szerkesztett konferencia program. Számos beküldött programnak nem tudtunk időt biztosítani. A szerzőket arra biztatjuk, hogy témájukat tanulmány formájában küldjék be szerkesztőségünkhöz.

A konferenciát illetően szeretném mindenki figyelmébe ajánlani az e számban olvasható beszámolókat.

Magam részéről szerkesztő-szervezőként az akváriumos nagycsoportot szeretném kiemelni. Ennek elindításához az adta az ötletet, hogy számos szakmánkat érintő területen olyan változás indult el, amely átrendezheti az eddig megszokottakat. A változási folyamatok ugyanakkor nehezen követhetők, töredezett információk alapján kényszerülünk tájékozódni, és a terápiás munkában elmerülve nehéz is figyelemmel követni, hogy mi történik. Az akváriumos nagycsoportot azzal a céllal szerveztük, hogy közös és élményszerű benyomásunk legyen a tájékozódáshoz való viszonyunkat illetően, valamint hogy elinduljon az informálódás igénye a nagycsoport „itt és most”-jában, majd folytatódjon tovább a hétköznapiak során. Személyes benyomások segítettek az objektív informálódásban és a reflektív tapasztalásban, amit a magam számára úgy tudok megfogalmazni, hogy miközben a nagycsoporton hangsúlyosan jelent meg az a kérdés, hogy álláspontjaink eljutnak-e a döntéshozókhoz, meghallgatásra találnak-e náluk, közben újra meg újra azzal szembesültünk, hogy a terem adottságaihoz képest nehézséget jelentett megfelelő hangerővel beszélnünk, miközben többünket nehezen indokolható szemérmesség visszatartott attól, hogy figyelmeztessük egymást a nagyobb hangerő szükségességére. Természetesen ez csak egy értelmezési lehetőség, és számos más megközelítés is érvényes lehet.

Az akváriumos nagycsoporton kívül más programokban is megjelent a szakmai diszkusszió. Egyre erősödik a hagyomány, hogy a Pszichoterápia folyóirat konferenciájának életében fontosak a vitára sarkalló vélemények. Különösen megmozgatóak voltak a klinikai példák, konkrét esetek, terápiás problémák bemutatásán keresztül megközelített helyzetek.

A kényszerű elutasítások miatt szeretnék megosztani egy szervezői sóhajt. Rendkívül megnehezítette munkánkat néhány, a jelentkezőkkel kötött világos megállapodás egyoldalú visszavonása. Ezek egyik része a konferencia előtti napokban történő program lemondása. Ilyenkor már csak ügyel-bajjal tölthető be a keletkező lyuk, illetve volt olyan panel, ahol ezt nem lehetett megvalósítani. Az ilyen lemondás elsősorban a résztvevőket érinti, valamint azokat, akik helyhiány miatt nem kerültek be a programba, és csak másodsorban a szervezőket. A másik probléma, ma már csak kínos kuriózumként fordul elő, de előfordul, amikor programban történő részvétel lehetősége, annak javaslata az érintett személyes tekintélyeként, és ennek szóló meghívásként kerül értelmezésre és emiatt elmarad a regisztráció. Itt is érvényes alapelvünk: „A szakmát tiszteljük és nem a tekintélyt.” E szemlélet meghonosodott a Pszichoterápia konferencián: egymást tiszteletben tartó, ugyanakkor jelentős álláspont különbségek fogalmazódnak meg; nem túlérzékenység, hanem érzékeny figyelem jellemzi a résztvevők attitűdjét.

Jövőre kerülne sor 10. konferenciánkra. Érzékelhető az igény a program átfogó, széles szakmai bázisra épülő formája iránt, ezért 2014-ben *pszichoterápia kongresszus* megrendezését tervezzük, bevonva és együttműködve a pszichoterápiás szervezetekkel. A hagyományoknak megfelelően az előkészítésről, szervezési lépésekről hírlevelünkön keresztül tájékoztatjuk az érdeklődőket.

A jelen számban szemléletgazdagító *Vermes Katalin* „Terápiás és testi fordulat a fogyasztói kultúrában: a mozgás- és táncterápia kulturális horizontja” című esszé tanulmánya. Felvázolja a pszichodinamikus mozgás- és táncterápia kulturális horizontját, majd erre építve javaslatot tesz arra, hogyan lehet a testre és az egyéni érzésekre irányuló rosszindulatú kulturális regressziót átfordítani jóindulatúvá, a valós test-lélek integráció által megnyitott fejlődésé. *Endel Talvik* „E. esete” című eredeti elméleti tanulmánya *Valkó Lili* fordításában jelenik meg a mostani számban. Világos és rendkívül eredeti gondolatokkal világítja meg a narcisztikus problémák azon részét, amelyeket depresszív dekompenzációként, vagy a személyiségvonások szintjén úgynevezett „túlérzékeny narcisztikusként” szoktunk meghatározni. A szerző terápiás szempontból izgalmasan vezeti végig, hogy a narcisztikus dinamikához valóban kapcsolódó folyamatot miért érdemes mégis elkülöníteni. Ennek alátámasztásául a Narcissus legendában felbukkanó Echo történetét elemzi, és echoizmusként határozza meg.

Örömmel adjuk közre *Szabó Gergely* „A regresszív képzeleti szótár magyar adaptációja (RIV)” című kutatási tanulmányát, amely a pszichoanalízis elsődleges és másodlagos folyamataira utaló nyelvi vonatkozások meghatározásához kapcsolódó angol tartalomelemzési eszköztár magyarrá fordítását mutatja be. A magyarrá adaptálás bemutatásából következtethetünk magára a tartalomelemzési eszközre, de érdekes lenne magáról az eszköz használatáról is olvasnunk a jövőben.

A szakmai közélet rovatban egy épület nélküli, ám hatásában Európában meghatározó oktatási intézetről számol be *Szőnyi Gábor* a „Telepíthető-e a pszichoanalízis? A Han Groen-Prakken Kelet-Európai Pszichoanalitikus Intézet” műhelybemutatójában. A nemzetközi képzés számos olyan dilemmát érint, amellyel nap mint nap szembesülhetünk a hazai módszerspecifikus képzések során.

Scott D. Millerrel *Valkó Lili* készített interjút a pszichoterápia hatékonyságáról. Miller érdekes, a megszokottaktól élesen eltérő álláspontja frissességet és nyitottságot követel az olvasótól.

Lezárul a „Pszichoterápia sajátos kommunikációs csatornák (VOIP) alkalmazásával” kapcsolatos vita. A számos hozzászólás jelzi, hogy időszerű kérdéssel kezdtünk el foglalkozni. Terveink szerint a vita és a hozzászólások elérhetőek lesznek a honlapunkon, és további hozzászólásokkal bővíthet.

Horgász Csaba markáns gondolatokkal indított vitát a gyermekekkel végzett pszichoterápiával kapcsolatban. Megkérdőjelezi a megszokott gyakorlatot. A két hozzászóló – *Koller Éva* és *Sarkadi Borbála* – árnyalt megközelítésükkel kiszélesítik és elgondolkodtatóvá teszik a dilemmát.

A beszámolók közül szeretném kiemelni a diszkusszióra épülő recenziót, amely Yalom „A terápia ajándéka” című könyve kapcsán zajló 4-5 kolléga kötetlen beszélgetésének lejegyzésén alapul.

Mivel következő számunk nyárvégén (augusztus) jelenik meg, szeretnék jó pihenést és szabadságot, kellemes nyaralást és nem utolsósorban lapunk örömteli lapozgatását kívánni valamennyi olvasónknak.

Bokor László

Tanulmányok összefoglalói

Kutatási tanulmány

A regresszív képzeleti szótár magyar adaptációja (RID)

Szabó Gergely, Szabó Csaba

Vizsgálatunkban egy tartalomelemzési eszköztárat, az úgynevezett regresszív képzeleti szótárt (Regressive Imagery Dictionary, RID) fordítottuk le magyar nyelvre, majd a megbízhatóságát egy angol és egy magyar szépirodalmi mű tartalomelemzésének eredményein bizonyítottuk. A pszichoanalitikus elméleti kerethez illeszkedve, a szótár három fő kategóriát hivatott mérni, ezek az: elsődleges folyamatok, másodlagos folyamatok és az érzelmek. A fő kategóriák összesen 43 alkategóriából állnak, az angol nyelvű változat így összesen kb. 3200 szót tartalmaz. A magyar változat validitásának ellenőrzésére tartalomelemzést végeztünk E. Hemingway: Az öreg halász és a tenger című művének angol és magyar változatain az Atlas.ti tartalomelemző szoftver segítségével. A két szótár azonos tartalmi kategóriáinak illeszkedését lineáris regressziós eljárással vizsgáltuk. Az eredmények azt jelzik, hogy a magyar szótár értékei megbízhatóan és pontosan jelzik előre az angol szótár értékeit. Tehát elmondható, hogy a szótár a magyar változata megbízhatóan működik, továbbá a szótár szavai rendelkezésünkre állnak számítógépes tartalomelemzésnek megfelelő formában is. A szótár kifejezetten alkalmas az elsődleges és másodlagos folyamatokra utaló nyelvi tartalmak vizsgálatára, továbbá megváltozott tudatállapotok kutatására, valamint terápiás ülések, vagy akár álmok beszámolóinak elemzésére is.

Kulcsszavak: tartalomelemzés – RID – regresszív képzeleti szótár – magyar adaptáció

Elméleti tanulmány

E. Esete

Endel Talvik

Sigmund Freud szerint amennyiben az emberek az én-ideál elvárásai szerint viselkednek, akkor narcisztikus kielégülésben lesz részük. Számos szerző bemutatta, hogy amennyiben nem felelünk meg az én-ideál elvárásainak, az én-ideál szégyenért és a szégyentől való félelemért is felelős lehet. Ez az én-ideál bennünk is megtalálható, de a körülöttünk lévő fontos személyekre is projektálhatjuk azt. A narcisztikus személyek narcisztikus kielégülést szereznek az interiorizált én-ideáljuktól, és nem viselik el a különbséget és a másságot. Az én-ideáljukkal egybeolvadnak.

Ugyanakkor vannak páciensek, akik túlértékelik a másikat és semmibe veszik saját magukat, ők az én-ideáljukat más személyekre vetítik ki. Arra törekednek, hogy ezzel az én-ideállal szimbiotikus egyesülésre legyen lehetőségük. A tanulmányban bemutatott páciens anorexiától és szociális elszigeteltségtől szenvedett, mivel én-ideálját a fontos másokra vetítette ki, s nem volt képes arra, hogy tőle narcisztikus kielégülést nyerjen. Az én-ideál kivetítésének mértéke eltérhet a különböző személyekben, ez képezi narcisztikus egyensúlyunkat. A klinikai gyakorlatban a narcisztikus szégyen és a narcisztikus egyensúly ismerete fontos szempont az ismertetett és a hozzá hasonló páciensek megértésben.

Kulcsszavak: Narcissus – nárcizmus – narcisztikus egyensúly – szégyen – én-ideál

Esszé tanulmány

Terápiás és testi fordulat a fogyasztói kultúrában: a mozgás- és táncterápia kulturális horizontja

Vermes Katalin

A tanulmány terápiás kultúra és test a fogyasztói kultúrában betöltött ambivalens szerepét vizsgálja. Célja a pszichodinamikus mozgás- és táncterápia (PMT) kulturális horizontjának felvázolása. Miután körvonalazza a PMT módszer művelőinek kulturális identitását, kritikus kortárs kultúraelméleti munkák fényében megvizsgálja, hogy milyen további rejtett kulturális dinamikák hathatnak a PMT csoportokra. A fogyasztói kultúrában végbemenő terápiás és testi fordulat megértése új kontextusba helyezi a testtel dolgozó terápiás módszereket: ezek egyrészt új kulturális mintákat hordoznak, másrészt kulturálisan túlterheltek. A terápiás és a testi kultúra növekvő népszerűsége értelmezhető rosszindulatú kulturális regresszióként is: az egyéni érzéseket-érzeteket meghaladó közösségi és szellemi jelentésekről való lemondás tüneteként. A PMT módszernek nem csak a csoportdinamika, de a módszert körülvevő kulturális dinamika megértésére is szüksége van ahhoz, hogy fogyasztói kultúra instrumentalizált és narcisztikusan megszállt testértelmezését, a testre és az egyéni érzésekre irányuló rosszindulatú kulturális regressziót átfordítsa jóindulatúvá, a valós test-lélek integráció által megnyitott fejlődés lehetőségévé.

Kulcsszavak: pszichodinamikus mozgás- és táncterápia – kultúraelmélet – terápiás fordulat – testi fordulat – jó és rosszindulatú regresszió